פינת הטלוויזיה / דורית גפן

באין שלום

ת ותכניתם של יהודה קווה ושבתי טבת על ציפיות תש"ח, במבט מתשל"ה — שנשאה את הכותרת „באין שלום" — היתה תוכנית אקטואלית, ולו רק מפני שמיצתה חלק מן התיסכולים הרווחים בציבור־ריות הישראלית מאז מלחמת יום־הכיפורים, אשר הביאה ישראלים רבים לעשיית חשבון־נפש לאומי־ישראלי, וחבל שקשה גם להוסיף — חשבון־נפש אישי.

לישראלי המצוי לא חסרות היום „סיבות טו־בות" לעסוק במאזוכיזם עצמי ולאומי. קיימות תו־פעות אובייקטיביות המאפשרות לכל פסימיסט־בפו־טנציה ולכל „רואה־שחורות" ל„קטר" ולקטרג ולכ־סוס את הציפורניים. העובדה שסיבות אלו הן רק חלק מן התמונה הכוללת (ולא תמיד החלק המכ־ריע) היא כנראה פרט „קטן", שנוטים לעתים קרובות לשכוח. משום כך היו אמנם דבריהם של השר שמעון פרס ופרופ' יגאל ידין בבחינת איזון חשוב ונכון לדברי הביקורת, הנוטים בדרך־כלל לכוללניות מוגזמת.

אף כי כל אחד מאיתנו החי במדינה מאז הקמתה יודע את גודל „היש" — ומטבע הדברים מקבלים אותו כדבר מובן־מאליו — קורה לא־אחת שבשצף־קצף הביקורת שלנו אינֶנו מסתפקים בדברים לגופו של עניין, אלא פוסלים ושוללים בהבל פינו כמעט את הכל.

זהו כמובן צידה השני של אותה מטבע, שאפ־שר לכנותה „מצב רוח", או „מצב נפשי". לפני שנים לא מעטות מצא לעצמו „מצב נפשי" זה בי־טויים הפוכים כמו יהירות, בטחון עצמי מופרז, שביעות־רצון פרמננטית ו„עור של פיל". בשנה האח־רונה מיטלטלים רבים אצלנו בין רגשות מנוגדים.

מישהו יאמר בוודאי: מה הפלא, הרי זהו הסימ־פטום המובהק „לשגעון שלנו". הבעייה היא, שגם „שגעון" חייב להיות מבוקר ומדוד, שאם־לא־כן יפלו המרכאות — וזה כבר עניין הרבה יותר רציני.

אין להתעלם מן העובדות עצמן — ואלו אכן מוכיחות כי מאז הקמתה היתה מדינת־ישראל מוקד תוסס ומתסיס לדראמה אנושית והיסטורית בלתי רגילה — לא רק מנקודת ראות יהודית ספציפית (שהיא לכשעצמה נדירה וחד־פעמית בתולדות ה־עמים), אלא גם מבחינה אוניברסלית־גלובאלית. אומ־נם היינו מעדיפים שקטגוריה זו לא תהיה כה פעי־לה ואינטנסיבית, אך לפי שעה זהו המצב הנתון.

מכל הדברים החשובים ששמענו מפי משתתפי התוכנית (גט באולפן וגם מפי המרואיינים השו־נים) יש לדעתי לשים את נקודת־הכובד דווקא על דבריהם של תלמידי התיכון, שבהם מוצתה ההמ־שכיות של „היש". בעיית „האין שלום" וההתמו־דדות איתה אינה אקסקלוסיבית שלהם — היא קיימת לצערנו מאז קמה המדינה — עוד לפני כן. בני נוער חיו איתה לאחר מלחמת העצמאות, בנֵי הנוער שלאחר „מיבצע סיני" התמודדו איתה, וגם אלה שהתבגרו לאחר מלחמת ששת־הימים. הניואנסים והדגשים של אותה בעייה היו כמובן שונים לאחר כל מלחמה, אך במהות היא לא השתנתה. עד שלא יהיה שלום יצטרכו בני הנוער ללמוד ולחיות איתה, כשם שהמבוגרים מנסים ומשתדלים להמשיך ולחיות איתה. לפחות היום יש איזו נקודת אור ותקווה שלא היתה קיימת בשנים עברו. הממשלה הנוכחית (ובמיוחד האיש העומד בראשה) אינה מרפה מרעיון השלום או ההסכם המדיני; אין היא (כקודמותיה) ממהרת לסגת לקפאון מדיני, אם־כי גם אינה מעוררת אש־ליות שווא.

ערב נוגה ועצוב

בערב־הזכרון לחללי מערכות ישראל יכול הצופה בטלוויזיה להזדהות עמוקות עם המשמעות הרגשית של יום נוגה ועצוב זה בחיינו. זהו יום שבו אנו נעצרים בבולמוס השיגרה ומתייחדים במחשבותינו עם הנופלים. והיגון מחפש לעצמו פורקן רגשי.

ערב הקריאה והשירים, שהופק במיוחד ליום לזכרון, לא גלש לסנטימנטאליות זולה. האיפוק, הפשטות והמסגרת הצנועה של המישדר נתנו לשי־רים ולקטעי המכתבים לחדור ישירות ללב — ומילאוהו המייה גדולה.

קשה לדבר על תוכנית זו, או על התוכנית של חיים שירן — „ליאור" — במושגים של ביקורת רגילה. אם לדבר בנימה קצת אישית, עלי להודות כי בשעות אלו של צפייה או האזנה הייתי נתונה למעין התמסרות נפשית. זוהי הרגשה שמלווה אותי בכל מה שקשור לעזבונות הנופלים או לסיפורים עליהם, ואין זה משנה אם לא הכרתי מעולם חלק מן הנופלים שעליהם מספור. קשה לכנות זאת רק סק־רנות — יש בזה מין צורך הלפוף בחובה כמעט־כפייתית, להכיר אותם, ללמוד משהו על אופיים, על חייהם הקצרים. ואז — עם ההתוודעות — בא תמיד אותו כאב לופת, חונק של אבידה, אשר לעולם לא היה לה תחליף. השם, שהיה בלתי מוכר וחסר מש־מעות אישית, מקבל את הממדים של האיש ועולמו. לא־עוד סתם שם, אלא מישהו שהופך למכר ולחשוב בעיניך, לחלק מתודעת השכול שמוצאת לה משכן בלבך.

מתוך הרגשה כזאת גדולה גם ההזדהות עם המש־פחות השכולות. כתבתו של מנשה רז על משפחת אוברוצקי, ששכלה את בנה ערן, הוא סיפורם של גיבורים רבים המהלכים בינינו — בשקט, בדומייה, באלם, שאינו מסגיר תמיד את התוגה המייסרת של השכול, שחיים איתו עשרים וארבע שעות ביממה, יום אחר יום. לא יום־זיכרון אחד בשנה, כי אם 365 ימי־זכרון — בתוכם פנימה — גם אם כלפי חוץ ממשיכים לחיות פחות או יותר „כרגיל". זוהי הגבורה הנוראה, הקשה כל־כך.

עד כלות

יצירת הבאלט „עד כלות" (לזכרו של יאיר שפירא — רקדן להקת „בת־דור" — היתה ביטוי אמנותי־כוריאוגרפי מרשים מאוד לגושא המלחמה, בתנועות גופם ובביצועם המצויין יצרו אנשי הלהקה מסכת בעלת רגעי שיא אמנותי לחוויית המל־חמה, ורישומיה הקשים.

רובינשטיין המופלא

אם אפשר לציין במיוחד תוכנית אחת בערב יום־העצמאות, שהצליחה לרומם את הנפש ולהעלות בנו חוויה רוחנית מעבר ל„סטנדארטים" הרגי־לים, הרי זה הקונצרט של „התזמורת הסימפונית ירושלים — רשות השידור", עם הסולן־הפסנתרן ארתור רובינשטיין. המאסטרו בן ה־89 הוא אחד הפנומנים בעולם המוסיקה — תופעה נדירה של אישיות מופלאה, אשר בנוסף לכשרונה המוסיקאלי הגדול יש בה כוח קרינה עצום שכובש אותך: ישיבתו הזקופה ליד הפסנתר, נגינתו הבוטחת, אצ־בעותיו השולטות במנענעי הפסנתר שליטה מוחלטת.

כמה אלפי פעמים ניגן כבר ארתור רובינשטיין את הקונצ'רטו מס' 5 („היסר") לבטהובן? הוא מתמכר לצלילים, ונדמה לך כאילו הוא נמצא בעולם אחר — והצלילים המוכרים מקבלים בנגינתו מימד של חוויה רוחנית, שהיא מעבר לחווייה המוסיקלית, המרוממת אותך לספירות של התעלות מיוחדת.

כל קונצרט עם רובינשטיין בשנים האחרונות הינו חוויה עמוקה כזו, וככל שנוספות שנים בחייו של האיש, אתה ממצה לתוכך את רישומן של חוויות אלו, סופג אותן ומנסה לשמר אותן בשיאן.

שרנו לך — ועוד איך!

מי שחשב כי היעדר פסטיבאל־הזמר־והפזמון המסורתי יוריד את המוראל של ציבור הצופים, טעה טעות גדולה. המופע „אנו שרים לך" היה הרבה מעל לסתם פיצוי או תחליף — היתה זו תוכנית נוסטאלגית ומהנה, שהביאה לנו הרבה קורת־רוח והנאה.

דווקא השנה — כשיום־העצמאות נהפך לפיקניק המוני וספונטאני בכל רחבי הארץ — היה ערב השי־רים של שנות השלושים והארבעים המשך טבעי לאווירת־החג העממית.

אמנם לא ישבנו סביב המדורה, אלא סביב הטל־וויזיה, אך האווירה והרגשת־הביחד התאימה לשירים היפים והטובים — והללו התאימו לאווירה.

THE AMAZING RUBINSTEIN Al Hamishmar 18:4:75

If I had to point out one Independence Day Eve programme that boosted the spirit and soul, it would be the concert given by the Jerusalem Broadcasting Symphony Orchestra with Arthur Rubenstein.

The 89 year old maestro is a musical phenomenon- a rare mixture of great musical talent and a wonderfully winning personality. His control over the piano was total as he sat with his back erect his fingers roaming so assuredly over the keys.

Arthur Rubinstein must have played Beethoven's Fifth Piano Concerto (The Emperor) thousands of times and yet such is his devotion to music that he played as if in another world and the well known piece was elevated through his measured treatment above the level of music and reached the heady heights of a spiritual experience.

Every Rubinstein concert during the last few years has been a profound experience and as the years go by, all one can do is try and soak up these impressions and remember them at their climax.